

KORE ŞAMANİZMİNDE KADIN: PRENSES BARI ŞARKISININ İNCELENMESİ

Women in Korean Shamanism: An Analysis of the Princess Bari

Sümeyya YILMAZ*

Ali SELÇUK*

Öz

Kore Şamanizminin en belirgin özelliklerinden biri, kadınların Şamanizm tarihinde ve ritüellerinde önemli bir yeri olmasıdır. Konfüçyüsçü düşüncenin kadınları ev içine hapsetmesi, onları dini ve sosyo-kültürel yaşamdan mahrum bırakması ve genel olarak ataerkil sistemi topluma dayatması, kadınların Şamanizme yönelmesine yol açmıştır. Böylelikle, kadınlar Şamanizm içerisinde kendilerini ifade edebilecek bir yer edinmişlerdir. Bu çalışmada, Kore yarımadasının birçok bölgesinde sözlü olarak aktarılan ve Prenses Bari olarak isimlendirilen şaman şarkısı, içerdiği toplumsal değerler ve eleştiriler açısından incelenmiştir. Bu şarkı üstün özelliklerine ilişkin kehanetlere rağmen, cinsiyetinden dolayı terkedilen Bari ismindeki prensesin hikâyesini anlatmaktadır. Prenses Bari, şarkı boyunca zeki ve cesur bir kadın kahraman olarak karşımıza çıkmakta, onun ataerkil topluma başkaldırdığı görülmektedir. Şarkının sözleri, kadın ve erkek arasındaki ayrımın doğumdan itibaren başladığı, kadınların erkeğin sahip olduğu birçok haktan men edildiği toplumun yüzünü yansıtmaktadır. Son olarak, bu çalışma ile Kore Şamanizminde kadının sahip olduğu role dikkat çekildiği, ilgili alanda literatüre katkı sağladığı söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Şamanizm, Kore, kadın, Şaman şarkısı, Bari Gongju.

ABSTRACT

One of the most distinctive features of Korean Shamanism is that women have important role in the history and rituals of Shamanism. It was inevitable for women to turn to Shamanist belief, as Confucianism imprisoned women in the home, deprived them of religious and socio-cultural activities and generally imposed the patriarchal system on the society. Therefore, women had a place to express themselves within Shamanism in the Joseon period. The purpose of the present study is to examine one of the Shamanic song called *Bari Gonghu* which has been transmitted

* Yüksek Lisans Öğrencisi. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kültürel Çalışmalar Anabilim Dalı, Kayseri/Türkiye. E-posta: sumeyyilmaz@gmail.com. ORCID: 0000-0001-5129-1766.

* Prof. Dr., Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Halk Bilimi Bölümü, Kayseri/Türkiye. E-posta: aliselcuk@erciyes.edu.tr. ORCID: 0000-0001-5326-8113.

orally in many parts of Korean peninsula for many years, in terms of its social values and criticism. The song tells the story of princess (Gonghu) Bari who was abandoned because of her gender, although the prophecies pointed her superior qualities. Throughout the song, Bari Gonghu appears as intelligent and brave heroine who oppose patriarchal society. The song reflects that the distinction between men and women starts from birth and women are denied to many rights that men have. It can be argued that this study draws attention to the role of women in Korean Shamanism, and contributes to the literature in the field of Shamanism.

Keywords: Shamanism, Korea, women, Shamanist song, Bari Gongju.

Giriş

Şamanizmin tanımlanmasında farklı görüşler belirtilmektedir. Eliade'ye göre Şamanizm bir dinden ziyade, merkezinde şamanın yer aldığı, kendi içinde farklı inanç ve ritüelleri bulunan vecde dayalı bir yöntemdir (Eliade, 2018). Şamanizmin kökeninin kuzeyli olduğunu ileri süren Ohlmarks, Şamanizmi cezbeyle dayandırmakta, bu cezbeyle asabiyet ve menarik hastalıkların meydana getirdiğini ileri sürmektedir. Şamanizmin güney kökenli olduğunu ileri süren ikinci görüşün temsilcileri W. Schmidt ve S. M. Shirokogorof, ilk şamanın kadın olduğunu savunarak Şamanizmi anaerik temellere dayandırmaktadır (Rayman, 2016: 18).

Şamanizmi inceleyen bazı araştırmacılar, Şamanizmin temelinde kadının önemli bir yer aldığından söz etmektedir (Ch'oe, 1984: 227; Oh, 2016: 71). Sibiryalı halklarından olan Çukçilerin bir atasözü, Şamanizmin kadın eksenli bir yapı olmasında kadının doğasının katkısı olduğuna işaret eder: "Kadın doğası gereği şamandır". Sadece Çukçiler değil¹, diğer bazı halklarda da buna benzer kabuller vardır. Kadın Şamanlar, Türk toplumunda da mevcut olmasına rağmen, Kore toplumunda özellikle ön plandadır (Bayat, 2014: 20-27). Kore Şamanizminin temellerini yansıtan Kutsal Ana, Prenses Yao ve Prenses Bari gibi efsanelerde ilk şaman olarak kadınlar karşımıza çıkmaktadır (Lee, 1973: 139-140). Joseon Dönemi'nde Konfüçyanizm etkisi ile kadınlar arasında yaygınlaştığı ileri sürülen Şamanizmin, günümüz Kore'sinde de kadınlar arasında daha yaygın görüldüğü ifade edilmektedir.

Bu çalışmada Kore Şamanizminde kadının sahip olduğu etkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, öncelikle Kore Şamanizminin gelişim süreci ve Kore şamanları üzerinde durulmuş, ayrıca Kore Şamanizminin te-

¹ Çukçi ve Kuryak halklarında şaman cinsiyeti ve transvestizmi konusundaki tartışmalar hususunda bk. (Yolcu, 2012).

melinde kadının sahip olduğu yeri yansıttığı düşünülen Prens Bari Şarkısı incelenmiştir. Prens Bari Şarkısı, Kore Şamanizminin ölüm ritüellerinde önemli bir işleve sahip olmasının yanı sıra, içeriğinde toplumsal değerlere eleştiri ve başkaldırı barındırmasıyla da öne çıkmaktadır. Ülkemizde Kore Şamanizmi ile ilgili yapılan çalışmaların sınırlı olması nedeniyle, bu çalışmanın Şamanizm ve kadın ilişkisinin anlaşılmasına katkı sunacağı düşünülmektedir.

Kore Şamanizmi ve Kadın

Şamanizmin Kore’de tam olarak ne zaman ortaya çıktığı bilinmemektedir. Eliade, Şamanist uygulamaların farklı bölgelerde gerçekleşmesi ve günümüze kadar çeşitli fenomenler tarafından etkilenmesi nedeniyle, Kore Şamanizminin kökenini ve prototipini belirlemenin zor olduğunu ifade etmektedir (Eliade, 2018: 560). Kore Şamanizmi araştırmalarıyla tanınan Japon araştırmacı Akamatsu’ya göre, Kore Şamanizmi Taoizm ve Budizmin iç içe geçerek oluşturduğu bir sentezdir ve onları birbirinden ayırmak neredeyse imkânsızdır (akt. Lee, 1973: 135). Söz konusu bu zorluklar ve Budizm, Taoizm, Konfüçyanizm, Hristiyanlık gibi farklı din ve inançların etkilerine rağmen hem yazılı hem yazılı edebiyat öncesinde Kore kültürünün çekirdeğini Şamanizm oluşturmaktadır (Chacatran, 2015: 55). Kore kültüründe ve tarihinde önemli bir yere sahip olan ve Kore tarihinin başlangıcı olarak kabul edilen, Kore’nin kuruluş efsanesi Dangun, Şamanist öğeler barındırmaktadır. Kore tarihi Dangun Efsanesi ile başlamaktadır. Kore’nin ilk devleti kabul edilen Gojoseon (Eski Joseon), Dangun Wanggeum tarafından kurulmuş (Lee, 1973: 150), Koreliler ilk ata olarak, birçok millet tarafından kabul edilen Âdem yerine, Dangun’u kabul etmiştir. Kore’nin dini yaşamıyla ilgili ilk yazılı kayıt ise üçüncü yüzyılda derlenen Wei Chi adlı Çince metindir (Ryu, 1984: 8).

Kore Şamanizmi, 3 Krallık Dönemi’ne (M.Ö 57-M.S 668) kadar toplumun dini ve hâkim olan ideolojisiydi. İlerleyen dönemlerde, farklı dini öğretilerin ve inançların Şamanizm üzerinde etkileri görülmeye başlamıştır. Bu fenomenlerden biri olan Budizmin, Kore yarımadasında yayılması sonucu Şamanizm pek etkilenmemiştir; ancak “devlet dini” olarak Budizmin kabul edildiği Goryeo Hanedanlığı döneminde (918-1392) Şamanizmin politikadaki rolü azalmıştır (Suh, 2004: 333). Joseon Hanedanlığı (1392-1910) döneminde ise Konfüçyüsçülük yönetici tabaka arasında kabul görmüştür. Şamanizmin Konfüçyanizmin aksine, akılcılıktan uzak olması ve kadınların şaman ayinlerinde temel rol alması gibi nedenlerle Şamanizm, yönetici tabaka tarafından reddedilmiştir. Şamanlar aşağı sınıf olarak kabul edilmiş; başkente gir-

meleri yasaklanmış (Oh, 2016: 78-79), şamanlar için önemli olan türbeler kralın emriyle yıkılmıştır (Walraven, 1994: 3). Bu dönemde, sadece Şamanizm etkilenmemiş, Budizm de çeşitli baskılara maruz kalmıştır. Ancak, Choi, Konfüçyüsçü inancın zayıf bir dini işlevi olması nedeniyle, Şamanizmin halk arasında varlığını göstermeye devam ettiğini belirtmektedir. Konfüçyüizm inancında ölümden sonra hayat bulunmamakta, insanların en büyük korkuları olan ölümlerle ilgili konulara karşılık verememektedir. Bu nedenle ölümlerle ilgili konularda, insanlar kederlerini giderebilmek için şaman ayinlerine ihtiyaç duymuşlardır. Örneğin, Joseon Hanedanlığı döneminde çocuğunu kaybeden ebeveynler ıstıraplarından kurtulabilmek için yalnızca kut olarak adlandırılan şamanistik ritüelleri gerçekleştirebilmekteydi (2009: 121). Dolayısıyla, Joseon Hanedanlığı Konfüçyüsçü bir devlet gibi görünmekle birlikte, bu durum esas olarak ataerkillik toplumunun yönetici sınıfını kapsamaktadır. Kültürün ve halkın temelini geleneksel dinler: Şamanizm, Budizm ve Taoizm oluşturmuş, özellikle kadınlar arasında varlıklarını devam ettirmiştir (Chacatran, 2015: 60-61).

Kore Şamanizminin kadınlar tarafından tekelleşmesi, diğer bir deyişle şamanların ve Şamanizme inananların büyük kısmını kadınların oluşturması, Kore Şamanizminin dikkat çeken bir özelliğidir (Lee, 2009: 186). Bu durumun oluşmasında ana etkenin, Joseon Hanedanlığı dönemindeki Konfüçyüsçü ataerkillik olduğu düşünülmektedir. Koreli kadınların Joseon döneminden önceki hayatları incelendiğinde, birçok özgürlüğe sahip oldukları görülmektedir. Örneğin Goryeo döneminde yaşayan kadınların aile reisi olabildiği, evlendikten sonra ebeveynleriyle birlikte yaşayabildiği, sosyal damgalanmaya maruz kalmadan boşanabildiği; ayrıca erkeklerin, evlendikten sonra eşlerinin evine ya da kadının ailesine yakın bir yere taşınmasının olağan olduğu bilinmektedir. Ek olarak, kadınlar, sadece atalarının mirasçıları olarak değil, aynı zamanda atalara tapma ritüellerinde de önemli bir role sahip olmuştur (Lee, 2009: 187; Kim & Shin, 2014: 166-171). Ancak, önceden sadece devlet işleri gibi kurumsal alanlarla sınırlı olan Konfüçyüsçü ideolojinin, kadınların bu haklarını ellerinden alarak onları sosyal hayattan kopardığı ve kadını ev ile sınırladığı aktarılmaktadır. Joseon Hanedanlığı dönemindeki Konfüçyüsçü toplumda, ev içinde ve dini ritüellerde kadın ile erkek arasında ayrımcı yaklaşımlar uygulanmıştır. Bu dönemde kadınların, gençken babalarına, evliyken eşlerine, eşleri öldüğü takdirde oğullarına itaat etmeleri gerekli görülmüştür (Kim & Shin, 2014: 169). Ayrıca, şaman inançlarının hurafe olarak görülmesiyle birlikte, icracılarının ve inananlarının çoğunu kadınların oluşturmasından dolayı da eleştirilmiştir. Dolayısıyla, erkekler dini

ihtiyaçlarını Konfüçyüsçülük ile karşılarken, kadınlar tamamen dini etkinliklerin dışında bırakılmıştır (Oh, 2016: 79-80). Kadınlar, çeşitli Şamanist ayinler icra ederek, kadınları ev sınırları içerisine hapseden Konfüçyüsçü kibri reddetmiştir. Dolayısıyla, Şamanizm kadınların ve alt tabaka erkeklerin dini haline gelmiştir (Lee, 2009: 191).

Kore Şamanizminde Şaman

Kore Şamanizminde şamanlar pek çok şekilde adlandırılmakta olup, bu makalede en yaygını olan “mudanğ” kelimesi kullanılacaktır. Kore şamanlarını, mudanğ olma şekillerine göre “kanğşinmu” ve “sesimmu” olarak ikiye ayırmak mümkündür. “Kanğşinmu”, “tanrıdan gelen mudanğ”; “sesimmu” ise “atadan gelen mudanğ” anlamına gelmektedir. Kanğşinmular ansızın “şin byonğ” a yakalanır; günlerce, bazen aylarca hasta yattıktan sonra rüyasında veya hayalinde tanrıyı görürler. Şin byonğ herhangi bir ilaçla iyileştirilemez, ancak şin byonğa yakalanan kişiler mudanğ olmayı kabul edip “kut” icra edildikten sonra iyileşebilirler (Yang, 2013: 16-17). Sesimmu ise ailesi ya da ataları şaman olan kişilerin silsile yolu ile şaman olması ile ilgili bir adlandırmadır. İki arasındaki temel farklılık ruhtar tarafından ele geçirilmedi; buna da “gonğsu” denilir. Gonğsu, yani ruhtar tarafından ele geçirilme, sesimmunun kutunda olmamasına karşın, kanğşinmunun kutunun en önemli unsurudur (Kim, 2002: 162).

Mudanğın en önemli görevi, “kut” adını verilen şaman ritüellerini gerçekleştirmektir. Kut detaylı kostümler, çeşitli enstrümanlar ve aksesuarlarla birlikte, farklı dans, şarkı, tiyatroyu da içinde barındıran bir hayli dramatik bir etkinliktir. Hoppal’a göre, Eski Kore “kut” kelimesinin anlamı, “çirkin, zavalı/bedbaht”tır. Bu nedenle kut töreni her zaman olumsuz bir şeye, olaya karşı bu olumsuzluğun ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Ramstedt ise, kutun kökeninin Tunguzca “kutu”, Moğolca “qutuq” ve Türkçe “qut” a dayandığını, hepsinin iyi talih, mutluluk anlamlarına geldiğini ifade etmektedir (Kim, 2002: 175). Kut üç temel evreyi kapsamaktadır: 1. Bir tanrıyı ayine katılması için davet etmek, 2. Mutlu olması ve yardım etmesi (sorunun çözümü için tavsiye vermesi) için tanrıyı eğlendirmek, 3. Tanrıyı tekrar diğer dünyaya göndermek.

Kutun en önemli bölümünü müzik oluşturmaktadır. Müzik, kut icra ederken mudanğın cezbe durumuna geçmesine yardımcı olmasının yanında, mudanğın ruh hallerinin ritüele katılan kişilere geçmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla, müzik ritüellerin vazgeçilmezi durumundadır. Kuta katılan katılımcıların kızgınlık, dargınlık, beklentiler, gerçekleşmemiş istekler, keder,

yakınma, aşağılama, umut, övünç, neşe gibi pek çok bastırılmış duygusunu dışa vurması nedeniyle müziğin de çeşitli olması beklenir (Kim, 2002: 185). Genel olarak kutta icra edilen müziği şu şekilde kategorize edebiliriz: 1. Enstrümantal müzik, 2. Muğa, 2a. Tek düze bir biçimde bir ezgi ile uzun şarkıları/mitleri nakletmek, 2b. Taryong adı verilen neşeli şarkıları söylemek, 2c. Çağırma için ayinsel ezgi neşretmek, 2d. Mugyong adı verilen ve Budist geleneklerine dayanan sutra okumak (Kim, 2002: 185-186).

Kore Şamanizminde kut icra edilirken söylenen şarkılar “muga” olarak adlandırılmaktadır. Muga, tanrıların dikkatini veya beğenisini kazanmak, tanrıları eğlendirmek ya da dilek dilemeğe yönelik yapılan şaman ritüelleri sırasında mudanğ tarafından seslendirilen şarkılardır. Bir mugayı neyin oluşturduğunu belirlerken, çoğu araştırmacı, bir kut sırasında söylenen herhangi bir şarkıyı muga olarak nitelendirmektedir. Mugaların bir diğer özelliği ise sözlü edebiyat geleneğine ait olmaları ve dilden dile aktarılarak gelmiş olmalarıdır (Kim, 2009: 154). Ayrıca, mugalar kutun türüne ve amacına göre değişiklik göstermektedir. Buna göre, muganın “Socong Muga”, “Consul Muga”, “Sosa Muga” ve “Higog Muga” gibi türleri bulunmaktadır (Choi, 2010: 75).

Prenses Bari Şarkısının İncelenmesi

“Bari Gongcu” veya “Terk Edilmiş Prenses”, Seul bölgesinde, ölü ruhlar için icra edilen şaman ritüeli “jinogikut”un “malmi” bölümü de dâhil olmak üzere çeşitli Şamanik ritüellerin önemli bir parçası olan destansı bir şarkıdır. Ölülerin ruhlarını rahatlatmak ve onları yeraltı dünyasına götürmek için yapılan Kore şaman ritüellerinde icra edilmektedir (URL-1).

Prenses Bari'nin şarkısına yer verilen ritüellerden biri olan jinogikut, genellikle genç yaşta ölenlerin, henüz evlenmeden ölenlerin, ani veya korkunç bir şekilde ölen kişilerin ruhları için yapılır. Bir bakıma jinogikut, ölenlerin ruhlarına, hiçbir tehlike arz etmeyecekleri öteki dünyaya gönderilmeden önce şikâyetlerini dile getirmeleri için son bir şans verir. Ayrıca, sevilen kişinin ölümünden sonra yakınına kaybedenlere, yas için bir çıkış yolu açmakla birlikte, ölü ruhların öbür dünyaya geçişini sağlamaktadır. Jinogikut'un en önemli bölümü Prenses Bari'nin şarkısının aktarıldığı bölümdür. Bu Şamanist şarkının en önde gelen dini işlevi, ölülerin bir sonraki âleme geçişini izleyen süreçleri açıklamaktır (Pettid, 2000: 115).

Prenses Bari Efsanesi, Kore'nin farklı bölgelerinde, “Baridegi”, “Ogupuri”, “Çilgongju” veya “Mujo Efsanesi” olarak adlandırılmaktadır. Bari Gongju şarkısının içeriğinde aktarım bölgesine bağlı olarak birtakım farklılık-

lar gözlenmektedir. Çeşitli araştırmacılar tarafından kaydedilen bazı bölgesel farklılıklar şöyledir (Kim, 2002: 250):

<u>Bölge</u>	<u>Şaman Şarkısı</u>
Seul	Pari Gongju, malmi
Kyonggi-do	Pari Gongju, malmi
Kangwon-do	Pari Togi Kut Norae, Pari Tegi, Pari Ttegi
Chollapuk-do	Sewang Puri, Ogu Mullim
Chollanam-do	Ogu Mullim,Ogu,Pari Tegi,Pari Taegi,Ogu Mori
Kyongsangpuk-do	Pari Tegi, Paeri Tegi
Busan	Ogu Taewang Puri
Kyongsangnam-do	Piro Togi, Chil kongju Puri
Hamgyongnam-do	Ogi Puri, Pari Tegi

Tablo 1. Bölgelere göre Prensese Bari'nin adlandırılmasındaki farklılıklar

Şarkı adının farklılığıyla birlikte konuşmacıya bağlı olarak ayrıntılarda da farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bu farklılıkları Seo De Seok *Encyclopedia of Korean Culture* adlı ansiklopedide şu şekilde anlatmaktadır:

Prensese Bari'nin Kuzey Kore'de anlatılan versiyonunda, Prensese Bari'nin ebeveynleri cennetten kovulmuş olarak tasvir edilmektedir. Çocuğu olmayan çiftlerin, çocuklu çiftleri kıskanmaları anlatılırken, sonu diğer versiyonlardan daha farklıdır. Prensese Bari ailesine şifalı suyu götürdükten sonra öldüğü sahne aktarılmakta, bu durumda Prensese Bari'nin ölü ruhları yeraltı dünyasına götürürken, ölü ruhların rehberi olma statüsünü zayıflatmaktadır.

Seul, Gyeonggi ve Chungcheong şehirlerinin yer aldığı orta batı bölgesinde aktarılan Prensese Bari versiyonlarında, Prensese Bari'nin kendisinden büyük altı kız kardeşinin doğum sahneleri önemli bir yer kaplamaktadır. Prensese Bari, Birigondeok Büyükbaba ve Birigondeok Büyükanne tarafından kurtarılır. Şifalı suyu aramaya giden Prensese Bari şifalı suyun koruyucusu Mujangseung'la tanışır ve ardından evlenirler. Orta batı versiyonunda, Kuzey Kore versiyonunun aksine Prensese Bari'nin ölü ruhları için yeraltı dünyasına rehberlik yapma rolüne vurgu yapılmaktadır.

Doğu sahillerinde aktarılan versiyonda ise daha çok eğlenceli unsurlara yer verilmektedir. Bu versiyonda Dongsuja olarak adlandırılan şifalı suyun koruyucusu, erkek kılığına girmiş Bari'nin bir kadın

olduğunu devamlı olarak açıklamaya çalışmaktadır. Prenses Bari'nin şifası suyu getirmesi eğlenceli bir dille aktarılırken yedi çocuğa gebe kalması cinsel imalarla anlatılmaktadır.

Güney Jeolla eyaletinde aktarılan versiyonlar, diğer bölgedeki versiyonlara göre daha ayrıntılıdır ve büyük farklılıklar barındırmaktadır. Prenses Bari'nin şifalı suyu aramaya giderken erkek kılıfına girmemesi, Prenses Bari'nin şifalı suyu elde etmeyi başardıktan sonra dönüşünü izleyen olay örgüsünde birçok farklılıklar bulunmaktadır (URL-2).

Bölgesel farklılıklara baktığımızda genel olarak kabul gören Orta Batı versiyonunda törensellik daha ön plandadır. Doğu sahilleri versiyonunda törensellikten ziyade eğlence ağırlıktadır, çeşitli eğlence unsurlarına yer verilirken cinsel imalar da yer almaktadır. Bölgelere ve mudanğlara bağlı olarak farklılıklar olsa da genel olarak özeti şu şekildedir: 1. Prenses Bari'nin anne-babası evlenir. 2. Prenses Bari'nin anne ve babasının birbiri ardına altı tane kız çocuğu olur. 3. Yedinci çocuğu da kız olur. Bu yedinci kız çocuğu Prenses Bari'dir. 4. Prenses Bari terk edilir. 5. Prenses Bari'nin ailesi hastalığa yakalanır. 6. Hastalık için gerekli ilacın şifalı su olduğunu öğrenir. 7. Prenses Bari ailesiyle tanışır. 8. Altı kızı şifalı su için yolculuğa çıkmayı reddeder. 9. Prenses Bari şifalı su için yolcuğa çıkar. 10. Prenses Bari, şifalı suyun koruyucusu ile tanışır. 11. Prenses Bari şifalı suyu almak için çeşitli görevlere tabii tutulur. 12. Prenses Bari anne ve babasını kurtarır.

Prenses Bari'nin terk edilmişliğinin üstesinden gelmesini ve dünyevi hayatı aşarak Şamanistik bir tanrı olmasını sağlayan süreçler, sıradan varlıkların başarıyla geçebilecekleri süreçler değildir. Üst tabakada Konfüçyanizmin benimsenmesi ile ataerkilliğin ön plana çıktığı Joseon dönemindeki bu anlatının kahramanının hem yüksek sosyal statüye hem de doğaüstü niteliklere sahip olmasını gerekli kılmaktadır. Prenses Bari tam olarak bu özellikleri taşımaktadır. Kralın soyundan gelmesinden dolayı en yüksek sosyal statüye sahip olmanın yanı sıra, sıradan varlıklardan daha yüksek yiğitlik, sadakat, zekâ gibi özellikleri barındırmaktadır (Pettid, 2000: 116).

Prenses Bari'nin şarkısı daha önce belirtildiği gibi bölgelere ve anlatıcıya göre farklılıklar göstermektedir. Bu çalışmada iki farklı kayda alınan Prenses Bari'nin Şarkısı incelenmiştir. Temelde benzer olmasına rağmen birtakım değişiklikleri de barındırmaktadır:

... Üç aşamadan sonra kraliçe seçildi.
Geleceği bilmek isteyen yüce kral

Saray hanımından,
Ona bir falcı tavsiye etmesini istedi.
Kral saray hanımına altınlar, paralar ve değerli hediyeler verdi.
Ve falcıyı ziyaret etmesini istedi.

Falcı saray hanımına:

“Kral on yedi, kraliçe on altı yaşında

Bu yıl biraz şanslı, gelecek yıl ise çok şanslı olacak.

Eğer bu yıl evlenirlerse yedi prenses,

Gelecek yıl evlenirlerse veliaht prens doğacak.

Ve üç ülkeye hükmetmeye devam edecek.” dedi (Kim, 2002: 251).

Kraliçe ile evlenmek isteyen kral, saatlerin günler, günlerin aylar gibi geçtiğini söyleyerek falcının sözlerini dinlemez ve kraliçe ile aynı yıl içerisinde evlenir. Falcı aynı yıl yapılacak evliliğin daha az şans getireceğini söyler (Kim, 2002: 252). Daha az şanslı olacak olmalarının nedeni ise kral ve kraliçenin sadece kız çocuklarının olacağına dair kehanete bağlanmaktadır. Prenses Bari'nin şarkısını aslında Joseon Dönemi Kore toplumundaki kadının sosyo-kültürel konumunu eleştiren bir şarkı olarak ele alabiliriz. Şarkıda erkek çocuğun dünyaya geleceği yılın daha uğurlu sayılması ve erkek çocuk tercihi, toplumun erkek egemen bir düzene sahip olduğunu göstermektedir.

Aradan zaman geçer ve kraliçe ilk çocuğuna hamile kalır. Rüyasında çiçek açmış bir şeftali ağacının dalını tutmaktadır. Uyandığında rüyasını krala anlatır ve kral saray hanımını aynı falcıya gönderip, rüyayı yorumlamasını ister. Falcı rüyanın bir kız çocuğuna işaret ettiğini söylemesine rağmen kral yine inanmak istemez. Kraliçe doğum yaptıktan sonra kız çocuğu olduğunu öğrenen kral, bir sonraki çocuğunun erkek olacağına dair olan ümitlerini dile getirir. Fakat kralın beklentisi asla gerçekleşmez. Kralın altı kızı olur ve kraliçe yedinci çocuğuna hamiledir. Kraliçe bu defa diğer hamileliklerinde gördüğü rüyalardan daha özel bir rüya görür ve krala anlatır (Kim, 2002: 252,253):

Sağ elime mor bir şahin,

Sol elime beyaz bir şahin aldım.

Dizlerimin üzerinde oturan altın bir kaplumbağa gördüm,

Omuzlarımda güneşle ayı.

Taemyong Sarayı'nın çatı kirişlerinde,

Mavi ve sarı ejderhalar gördüm. (Pettid, 2000: 123).

Rüya, özel bir çocuğun doğumunu öngörmektedir. Bu rüyadaki şahinler, güç ve yiğitlik sembolleridir; kaplumbağa iyi talihi ve uzun ömürlülüğü müj-

delemekte, güneşin ve ayın mevcudiyetinin de oldukça iyiye işaret olduğu düşünülmektedir. Ek olarak, ejderhaların uğurlu niteliklerinin yanı sıra, sarı bir ejderhanın varlığı, göksel güçlerin en yükseğine atıfta bulunur çünkü sarı renk genellikle ilahiyatla ilişkilendirilir. Buna göre, kraliyet çiftinin çok özel bir çocukla kutsanacakları açıktır (Pettid, 2000: 123). Kral saray hanımını yine falcıya gönderir. Falcı aynı cevabı verince:

“Bunu nasıl bilebilir.

Bu rüya kesinlikle bir işaret

Kraliçenin bir veliaht prens doğuracağına dair.”

Kral bu mutlu olayı tüm dünyaya duyurdu

Ve hapishanenin kapılarını ciddi suçluları bırakmak için açtırdı

(Kim, 2002: 53).

Falcının söylediklerine itimat etmeyen kral, güçlü rüyanın etkisi ile erkek çocuğu olacağına inanır. Zaman geçer ve kraliçe bir kız evlat dünyaya getirir. Yedinci çocuğu da kızdır. Kral erkek çocuk haberi beklerken bir ağlama sesi duyar ve nedenini sorar (Kim, 2002: 253).

“Bunu size nasıl söyleyebilirim haşmetleri

Bu feryatlar kraliçenindir”

Bunu duyan kral ağıt yakar:

“Kraliçe bunu bana yine yapmaya nasıl cesaret edebilir?

... Gözyaşı döken kral tekrar ağıt yakar:

“Kraliyet atalarının türbesini kim korumaya devam edecek?

Kim benden sonra ülkeyi koruyacak?

Saray hanımları kime güvenecek?

Hepsi önceki hayatımdaki günahlarım yüzünden” (Kim, 2002: 54).

Anlatının başından itibaren Prenses Bari dünyaya gelir gelmez aile ve toplum içinde gereksiz bir varlık olarak görülür. Çünkü “prens değil prenses” olarak doğar ve dahası altı ablası olan yedinci prensesdir. Anlatının çıkış noktasına bu şekilde bakıldığında, Prenses Bari ailesinden ya da ülke topraklarından kovulan ya da terk edilen bir varlıktır. Prenses Bari doğuştan gelen cinsiyetinden dolayı ailesi ve içinde bulunduğu ataerkil toplum tarafından tamamen anlamsız bir varlık olarak kabul edilir. Üstelik ailesinin ve ülkenin çevresinde kalmasına izin verilmez (Nho, 2005: 15-16).

Soyunu uzatmak için erkek çocuk sahibi olmanın gerekliliğine olan inanç, kraliyet çiftinin bir erkek varis elde etmek için yedi kez denemesinde de görülür. Konfüçyüs ideolojisine göre, bir çift ancak erkek çocuk doğurarak hem aileye hem de atalara karşı görevlerini yerine getirebilirdi. Konfüçyüsçü

düşüncede ilk kız evlat annenin doğurganlığının işareti olarak iyi karşılanabilir fakat sonraki kızlar için aynı şey geçerli değildir. Anne-babaya görevlerden biri de neslin devamını sağlamaktır ki bu da ancak erkek evlat ile mümkündür. Böylece, kraliyet çifti yedi kez erkek çocuk sahibi olmayı denedi. Kral ve kraliçenin ilk altı çocuğuna tepkisi, hayal kırıklığına uğrasa da tamamen olumsuz değildi (Pettid, 2000: 120).

Anlatıda sadece soyunun devamı için değil, aynı zamanda tahtının geleceği içinde bir endişe aktarılmaktadır. Ataerkil soy merkezli toplumlarda, tahtın sadece oğullara miras kalması gerektiği düşüncesi kralda da mevcut gözükmektedir. Prenses Bari kral için atılması gereken varlıktır çünkü Prenses Bari ne soyunu devam ettirebilir, ne de tahtının varisi olabilir.

Kral, sadece kız çocuklarının olmasını önceki yaşamındaki günahlarına bağlamaktadır. Falcının, kral ve kraliçe evlenmeden önce söylediği kehanet gerçekleşmiş ve uğurlu yılda evlenmedikleri için erkek çocuğuna sahip olmamışlardır. Kral öfkeye kapılır ve yedinci kızını terk etmeye karar verir. Bir kutunun içine koyar. Bunu duyan kraliçe itiraz eder fakat kralın kararlılığını görünce en azından bir isim vermesini ister (Kim,2002:253). Burada yine toplumun en üst tabakasında yer alan kraliçenin de güçsüzlüğü gözler önüne serilmektedir: “Bu kız çocuğu terk edildi. Bu kız çocuğu uzaklara atıldı. O’nun adı Prenses Bari olmalı” (Kim, 2002: 54).

Kral yedinci kızına ismini verdikten sonra sarayın bahçesine atar, Prenses Bari orada bir saksakağ tarafından korunur. Daha sonra denize atıldığında ise bir kaplumbağa O’nu sırtında taşır. Denizde talebeleriyle olan Buda, alametleri görerek cennet tarafından kutsanmış bir varlığın yaklaşmakta olduğunu anlar (Kim, 2002: 254).

“Şurada cennetçe bilinen kutsanmış biri var”

Talebeleri cevapladı:

“Biz bir şey göremiyoruz” ...

İki kayık aceleyle gider

Ve kutuyu bulur ‘yedinci prenses bu’

“Ne yazık!

Eğer erkek olsaydı, öğrencim olarak yetiştirirdim.

Ama bu bir kız.

Ne kadar utanç verici!” (Kim, 2002: 55).

Ebeveynleri tarafından terk edilen Prenses Bari’yi kurtaran Buda’dır. Burada, Prenses Bari’nin cennet tarafından kutsanmış olduğunu bilmesine rağmen, cinsiyetini sebep göstererek yanına alıp talebesi yapmak istemez. Ta-

lebesi yapılmaması, kadınların bilgi edinme konusunda entelektüel yetenekten yoksun olduklarına dair ataerkil inancı ortaya koymakla kalmaz, aynı zamanda, kadınların temel din eğitiminden dışlandıklarını da gösterir. Ancak Prenses Bari herhangi bir eğitim almamasına rağmen kendisini çalışmalarına adan ve öğrenme konusunda yetkin duruma gelir (Nho, 2005:19-20). Buda, yanına almadığı Bari'yi yaşlı bir çiftte yetiştirmesi için verir. Yaşlı çift, Prenses Bari'nin kökenlerini bilmemesine rağmen O'ndaki uğuru fark eder ve büyütürler (Kim, 2002: 256):

Bebek büyümeye başladı, üç yaşına geldi, beş, yedi derken sekiz yaşındaydı artık,

Okula gitmeden pek şey öğrendi.

Bir gün sordu: “Büyükanne, büyükbaba benim anne-babam nerede?”

Dediler ki: “Senin baban cennet, annen ise dünya.”

“Büyükanne kandırıyorsun beni,

Nasıl cennet ve dünyanın insandan bir çocuğu olabilir?”

Zaman geçti ve o bebek on beş yaşına geldi (Kim, 2002: 57).

Prenses Bari'nin bu sorusu kimliğini doğrulaması için önem teşkil etmektedir. Çünkü Prenses Bari'nin kendisini terk eden anne-babasını öğrenme istediği ve kimliğini doğrulama süreci, kimliksizliğinin tanınmasıyla başlar. Prenses Bari, kendisini büyüten büyükanne ve büyükbabasıyla kan bağlarının olmadığını bilir ve gerçek ebeveynlerinin kim olduğunu sorgular. Çünkü varlığının doğrudan kökenini bilmeyerek kendisini bir kimliksiz yani ‘terk edilmiş bir varlık’ olarak tanımlar (Nho, 2005: 17).

Aradan yıllar geçer, kral ve kraliçe hastalanırlar. Kralın aklına daha önce fal baktırdığı falcı gelir. Saray hanımından falcıyı ziyaret etmesini ister. Falcı, kral ve kraliçenin aynı gün ve saatte öleceğini söyler. Bunu duyan kral gözyaşı dökmekten yorgun düşer. Yarı uykulu yarı uyanık haldeyken bir çocuk görür (Kim, 2002: 257):

Kral sordu: “Sen kimsin?

Ve saraya nasıl girdin?”

Çocuk cevap verdi:

“Siz ikiniz kral ve kraliçe hazretleri aynı saat ve aynı günde öleceksiniz.

Felaketiniz yaklaşıyor.”

Kral dedi ki: “Ne yapmalıyım?

Ülkem mi bana kin besliyor?

Nedimeler mi benden şikayetçi?

Yoksa halkım mı?”

“Kin veya şikayetlerle ilgisi yok bunun.

Hepsi senin günahın yüzünden,

Cennetçe bilinen çocuğunu terk ettin sen!” (Kim, 2002: 258).

Kral, iyileşmesinin bir yolu olup olmadığını sorar. Çocuk Mujangsung tarafından korunan şifalı bir sudan bahseder. Eğer bu suyu içerlerse iyileşebileceklerdir. Fakat şifalı suya ulaşmak için uzun ve meşakkatli bir yolculuğa çıkmak gerekmektedir. Bu yolculuğa çıkmayı ne altı kızı ne de halkından biri kabul eder. Tek çareleri kalmıştır; Prenses Bari. Kraliçe kızını bulmak için yola çıkar ve bulduğunda her şeyi anlatır. Şifalı suya ihtiyaçları olduğunu duyan Prenses Bari bu yolculuğa çıkmayı kabul eder (Kim, 2002: 259). “Yedinci prensesi çağırın! Gidip anne baban için evlatlık yapacak mısınız? Ülkeme karşın borçlu olmamama, ülke tarafından bir lütuf görmememe rağmen, Annemin rahminde on ay faydalandım, gideceğim.” (Pettid, 2000: 121).

Prenses Bari altı kız kardeşin reddettiği yeraltı dünyasına gitmek için gönüllü olur. Ancak burada dikkati çeken şey, Prenses Bari'nin anne ve babasından ya da devletten herhangi bir lütuf almadığının açıkça belirtilmesidir. Prenses Bari'nin ebeveynlerine karşı olan bu fedakârlığının temel nedeni onu dünyaya gelmelerine vesile olmasından kaynaklanmaktadır (Kang, 2012: 108-109). Prenses Bari'nin altı kız kardeşinin reddettiği yeraltı dünyasına yapılması gereken yolculuğa çıkmayı kabul etmesi anne-babaya mutlak bir itaat olarak görülebilir, ancak bu yolculuk onun için kendi kimliğini bulma açısından da önemlidir. Ebeveynleri tarafından terk edilen Prenses Bari sadece anne-babasını kurtarmak için şifalı suyu değil, kendi kimliğini de aramaktadır (Nho, 2005: 21).

Prenses Bari zorlu bir yolculuğa çıkacaktır; bunun için kılık değiştirmesi gerekir. Kadın olarak bu yolculuğu tamamlamak zor olacağı için erkek kılığına girer. Yolda Buda ile karşılaşır ve kendisini Buda'ya yedinci prens olarak tanıtır. Buda daha bebekken tanıştığı prensesi tanır ve kendisini nasıl tehlikelerin beklediğinin haberini verir. Prenses Bari, ölmeyi göze alacağını, tehlikelerinin onu durduramayacağını söyler. Terk edilen prenses anne-babası için böyle tehlikeli bir göreve talip olduğu için Buda zor durumlarda kullanması için üç dal çiçek ve bir altın zil verir (Kim, 2002: 261). Şarkıda korkunç yolculuk uzunca tasvir edilmektedir:

Kolları olmayan hayaletler; bacakları olmayan hayaletler,

Gözleri olmayan hayaletler; sayısız goblin kötü bir yılan gibi köpürdü.

Bıçak Dağı Cehennemi ve Ateş Dağı Cehennemi kapıları,

Seksen Dört Bin Endişe Cehennemi'nin tüm kapıları açıldı.

On krala gönderilmesi gerekenler krallara gönderildi.
Cehenneme gönderilmesi gerekenler cehenneme gönderildi (Kim, 2002: 61).

Zorlu yolculuğun ardından şifalı suyu bulur; artık şifalı suyun koruyucusu Mujangsung ile karşı karşıyadır. Mujangsung, korkunç görüntüye sahip bir karakter olarak tasvir edilmektedir. Prensese Bari'nin erkek olduğunu düşünen Mujangsung, şifalı suyu alabilmesi için yanında dokuz yıl çalışmasını şart koşar. Prensese Bari kabul eder ve dokuz yıl boyunca odununu keser, suyunu taşır, ateşini yakar. Nihayet dokuz yıl dolar ve Prensese Bari gitmek üzereyken Mujangsung onun aslında bir kadın olduğunu anlar. Bu defa prenses-ten yedi erkek çocuk doğurmasını ister. Prensese Bari, Mujangsung'un korkunç görüntüsüne aldırılmaz ve kabul eder. Yedi erkek çocuğu olduğunda artık şifalı suyu alıp dönebilecektir. Tek başına geldiği tehlikeli yolları yedi çocuğu ve Mujangsung ile birlikte tekrar geçerler. Ülkeye vardıklarında kral ile kraliçenin cenaze törenleri yapılmaktadır. Prensese elindeki şifalı sudan anne babasının ölüsünün üstüne serper (Kim, 2002: 262, 265). “Yedi bağ çözüldü. / İçlerine nefes verdi, kemiklerine hayat verdi, / Hayatlarına yeniden hayat verdi, gözlerine incileri koydu, / Azar azar şifalı suyu ağızlarına döktü. / Aynı gün ve saatte canlandılar.” (Pettid, 2000: 133).

Prensese Bari diğer dünyada zorluklarla mücadele ederken sürekli olarak babasını kurtarmaya çalışmaktadır. Sonunda Prensese Bari'nin elde etmeyi başardığı su ile ölmüş babası reenkarne olur. Böylelikle babasının ölümü, mevcut ataerkil düzenin tamamen yıkılmasını ifade eder. Ataerkil düzenin temsilcisi olan kralın hastalanması ve sonunda ölmesi, ataerkil toplumun hastalıklarının doruğa ulaştığı anlamına gelir ve onun ölümü nihayet bu toplumun sonunun habercisidir (Nho, 2005: 26-27). Artık ülkenin cinsiyet ayrımcılığı veya çatışması yerine, eşitlik düzenine dayalı yeni bir düzenle yeniden doğduğu varsayılabilir. Çünkü Prensese Bari'nin getirdiği can suyu, sadece babasının hayatını kurtaran bir ilaç değil, çelişkiler içinde doruğa ulaşan egemen düzene yeni bir soluk getiren ilaçtır. Bu sayede Prensese Bari mevcut düzen ve iktidarın sorunlu durumunu, kendi hayatını ortaya koyarak çözen bir kahramandır.

Kral ve kraliçe hayat tekrar dönerler. Kral kızına şöyle der:

“Ülkenin yarısını sana vereyim mi?

Dört kapıdan giren kumaşın hepsini sana vereyim mi?”

“Ülke sahiplenilmedikçe anlamsızdır.

Bir parça kumaş, sahip olunmadıkça anlamsızdır.

Zenginler gibi giyinemedim ve ailemle lüks içinde yemek yiyemedim,

Ben bütün tanrıların kralı olacağım.” (Pettid, 2000: 121).

Prenses Bari tarafından kurtarılan kral, Prenses Bari'ye türlü vaatlerde bulunur fakat Prenses Bari tüm teklifleri reddeder ve insanüstü bir varlığa yükselir.

Sonuç

Kore'nin en kadim dini olan Şamanizm, pek çok dönemde baskıya uğramış olmasına rağmen kaybolmamış, günümüze kadar süre gelmiştir. Özellikle Konfüçyanizmin devlet dini olarak kabul edildiği Joseon Dönemi'nde, baskılar artmış, mudanğlar başkentlerden kovulup alt sınıf insan olarak kabul edilmiştir. Bu dönemde yapılan baskı sadece Şamanizmle sınırlı kalmamış, kadınlara bakış açısı da yavaş yavaş değişmiştir. Böylece pek çok yerden soyutlanan kadınlar Şamanizme sığınmışlar; dini ihtiyaçlarına, şikâyetlerine, arzularına, kederlerine Şamanizmde çare aramışlardır. Mugal, yani şaman şarkıları, kadınlara “asla anlatılamayacak hikâyelerini” anlatmalarını sağlar. Muga, kadınların toplumsal baskı deneyimlerini, arzularını, başkaldırılarını anlatmakta bir aracı konumundadır. İncelenen Prenses Bari şarkısı ataerkil düzene bir başkaldırı, bir eleştiri niteliğindedir. Kore sözlü edebiyatında, günümüze kadar aktarıla gelen Prenses Bari şarkısı ataerkil bir toplumda ötekileştirilen kadınların kendi benliğini bulma-oluşturma sürecini anlatan olağanüstü bir sembolizme sahiptir. Prenses Bari'yi sadece bir kahraman olarak değil, aynı zamanda ataerkil toplumda yaşayan kadınlardan herhangi biri olarak yorumlayabiliriz. Ailesi tarafından terk edilmesi ve yaşadığı zorlukların hepsi cinsiyetinin “kadın” olmasından kaynaklanmaktadır. Üst tabakada dünyaya gelmesine rağmen kadın kimliğinden ötürü terk edilmesi, ataerkil bir toplumda sıradan bir kadın olarak yetişmesi ve zorluklarla mücadele etmesiyle, ulaşılmaz bir kahramandan ziyade, içimizden bir kadının kahramanlık sürecini anlatmaktadır. Prenses Bari, ataerkil bir toplumda sıklıkla karşılaşacağımız bir kadın modelinin örneğidir.

Kaynakça

- Bayat, Fuzuli (2014). *Türk Kültüründe Kadın Şaman*. İstanbul: Ötüken.
- Ch'oe, Kilsong (1984). “Male and Female in Korean Folk Belief”. *Asian Folklore Studies*, 43(2): 227-233.
- Chacatrjan, Arevik (2015). “An Investigation on the History and Structure of Korean Shamanism”. *International Journal of Korean Humanities and Social Sciences*, 1: 55-70.

- Choi, Gil-seong (1996). *Hhanguginui Han*. Seul: Yejeonsa.
- Choi, Joon-sik (2009). *Shamanism-The Fundamental Beliefs of Koreans Rejected by Political Power*. Seul: Mosineun-saramdeul.
- Choi, Won Oh. (2008). *An Illustrated Guide to Korean Mythology*. Kent: Global Oriental Ltd.
- Ç Choi, Un Şik (2010). *Veguginil Vihan Hangug Munhag*. Seul: Bogosa Yayınevi.
- Eliade, Mircale (2018). *Şamanizm*. Ankara: İmge Kitapevi.
- Hong, Tea-han (1998). *Seosamuga Barigongju Yeongu*. PhD Thesis. Seul: Kyunghee University.
- Hoppal, Mihaly. (2019). *Avrasya'da Şamanlar*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kang, Hye-sun (2012). "Seosamuga Barigongjuui Yeoseongjeog Lideosib Yeongu". *Don-am- eo Munhag*, 103-124.
- Kim, Hyun-key Hogarth (2002). *Syncretism of Buddhism and Shamanism in Korea*. Seul: Jimoondang International.
- Kim, Yug-hun & Shin, Yong-kyun (2014). *Uluslararası Okurlar İçin Kore Tarihi*. Ankara: Notabene Yayınları.
- Lee, Jong Young (1973). "Concerning the Origin and Formation of Korean Shamanism". *Numen*, 20(2): 135-159.
- Lee, Jonghyun (2009). "Shamanism and Its Emancipatory Power for Korean Women". *Affilia: Journal of Women and Social Work*, 24(2): 186-198.
- Nho, Seong-suk (2005). "Sinhwaleul Tonghae Bon Yeoseong Juche-ui Hyeongseong: Baligongju Tegseuteubunseog-Eul Jungsim-Eulo". *Hangug-Yeoseonghag*, 5-37.
- Oh, Kyong Geun (2016). "Korean Shamanism and The Religion of Women". *International Journal of Korean Humanities and Social Sciences*, 71-85.
- Pettid, Michael J. (2000). "Late-Choson Society as Reflected in a Shamanistic Narrative: An Analysis of the 'Pari kongju muga'". *Korean Studies*, 24: 113-141.
- Rayman, Hayrettin (2016). *Eski Türklerde Üç Din*. Ankara: Karınca.
- Ryu, Tongshik (1984). "Shamanism: The Dominant Folk Religion in Korea". *Inter-Religio*, 5: 8-15.
- Suh, Cheong-soo (2004). *An Encyclopedia of Korean Culture*. Seul: Hanseon.
- URL-1: www.folkency.nfm.go.kr/en/topic/detail/2132 (Erişim: 25.08.2022).

URL-2: <http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/SearchNavi?keyword=%EB%B0%94%EB%A6%AC%EA%B3%B5%EC%A3%BC&ridx=0&tot=486> (Erişim: 25.08.2022).

Walraven, Boudewijn (1994). *Songs of the Shaman*. New York: Kegan Paul International.

Yang, Min Ji (2013). “Kore Şamanizmi”. *Religious Sciences*, 1: 14-21.

Yolcu, M. A. (2012). “Koryak ve Çukçi Şamanlığında Transvestizm”. *Acta Turcica*, 2(1): 174-189.

“COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir:

Yazarların Notu: Bu makale Prof. Dr. Ali Selçuk danışmanlığında Sümeyya Yılmaz tarafından hazırlanan “Kore Şamanizmi ve Ritüelleri” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Etik Kurul Belgesi: Bu çalışma için etik kurul belgesi gerekmemektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarların potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.

Katkı Oranı Beyanı: Birinci yazar, İngilizce ve Koreceden çeviri, kaynak tarama, inceleme kısımlarına; ikinci yazar ise, düzenleme, değerlendirme ve akademik yazıma katkı sunmuştur.

The following statements are made in the framework of “COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors”:

Authors' Note: *This article was produced from the master's thesis titled “Korean Shamanism and Rituals” prepared by Sümeyya Yılmaz under the supervision of Ali Selçuk.*

Ethics Committee Approval: *Ethics committee approval is not required for this study.*

Declaration of Conflicting Interests: *The authors have no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this article.*

Author-Contributions Statement: *First author, translation from English and Korean, literature review, review parts; the second author contributed to editing, evaluation and academic writing.*